

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ
Навчально-методичний відділ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДонДУУ

Протокол № 1/3 від 30 серпня 2017 р.

Ректор

С.Ф. Марова

_____
(підпис)

ПОЛОЖЕННЯ
про проведення та оцінювання
відкритих занять
у Донецькому державному університеті управління

Ухвалено

на засіданні навчально-методичної ради ДонДУУ.

Протокол № 5 від 21.06.2017

Маріуполь–2017

ПОЛОЖЕННЯ про проведення та оцінювання відкритих занять у Донецькому державному університеті управління / Уклад.:

В. І. Токарева, О. В. Петренко, Л. С. Ключова. Маріуполь: ДонДУУ, 2017. 12 с.

У Положенні про проведення та оцінювання відкритих занять у Донецькому державному університеті управління розглянуто види та функції відкритих занять, порядок їх планування, проведення та обговорення. Наведені критерії їх оцінювання.

Укладачі:

- Токарева В. І.** – проректор з науково-педагогічної роботи, доктор наук з державного управління, професор;
- Петренко О. В.** – начальник навчально-методичного відділу;
- Ключова Л. С.** – методист I категорії навчально-методичного відділу

ЗМІСТ

I. Загальні положення.....	4
II. Планування й проведення відкритого заняття.....	6
III. Обговорення й аналіз відкритого навчального заняття.....	7
IV. Критерії оцінювання педагогічної майстерності.....	7
ДОДАТКИ.....	10

I. Загальні положення

Відкрите заняття – це одна з форм педагогічного контролю, метою якого є виявлення рівня професійної компетенції та педагогічної майстерності викладача з метою подальшого удосконалення викладацької діяльності. Систематичний контроль створює належний порядок у процесі навчання, стимулює мотивацію і викладачів і студентів. Він спонукає викладача постійно самовдосконалюватися, професійно зростати. Коло критеріїв оцінки педагогічної діяльності викладача дозволяє розглянути цю діяльність у комплексі, виявити, що заслуговує на увагу, може бути розповсюджено, а, з іншого боку, які саме аспекти потребують подальшого коригування або вдосконалення.

Відкрите заняття виконує такі функції:

- **інформаційну** – з одного боку, виявляється інформація щодо рівня професійної компетенції та педагогічної майстерності викладача, з іншого – щодо рівня підготовленості студентів групи;

- **діагностуючу** – виявляються провідні методи і прийоми, що застосовуються викладачем, їх відповідність цілям заняття, урахуванням специфіки аудиторії; встановлюються причини певних прогалин у знаннях студентів;

- **мотивуючу** – стимулює подальше вдосконалення професіоналізму викладача та навчальної діяльності студентів;

- **прогнозуючу** – дозволяє поширювати передовий досвід, окреслювати шляхи зростання педагогічної майстерності викладача.

Відкриті семінарські заняття виконують функції:

- **навчальну** (поглиблення, конкретизацію, систематизацію знань, засвоєних під час лекційних занять та у процесі самостійної підготовки до семінару);

- **розвивальну** (розвиток логічного мислення студентів, набуття ними умінь працювати з різними джерелами, розвиток умінь і навичок аналізу фактів, явищ, проблем тощо);

- **виховну** (виховання відповідальності, працездатності, виховання культури спілкування і мислення, прищеплення інтересу до вивчення конкретної дисципліни та до фаху, формування потреби раціоналізації навчально-пізнавальної діяльності та організації дозвілля);

- **діагностично-коригувальну та контролюючу** (контроль за якістю засвоєння студентами навчального матеріалу, виявлення прогалин у його засвоєнні та їх подолання).

Відкрите заняття – форма активного методичного навчання, яка сприяє впровадженню досягнень педагогічної науки в практику й активному поширенню педагогічного досвіду.

Є такі види відкритих занять:

- **пробне** – відкрите заняття, що проводиться претендентом на посаду викладача для підтвердження своєї професійної придатності. Його особливістю є те, що особа, яка проводить таке заняття, може не мати

педагогічного досвіду. Крім того, вона практично не знає особливостей тієї аудиторії, з якою вона працюватиме. Пробні заняття проводяться за рішенням завідувача кафедри з метою визначення підготовленості викладача та допуску його до проведення занять зі студентами, а також розгляду організації та методики проведення занять з нових тем. Із цією метою може бути рекомендоване проведення пробного заняття при прийманні на роботу нового співробітника. Допускається проведення пробного заняття без студентів, тільки перед професорсько-викладацьким складом. Тему пробного заняття та час його проведення визначає завідувач кафедри;

поточне – відкрите заняття, яке проводиться викладачем кафедри відповідно до кафедрального графіка, що складається на початку кожного нового навчального року для всього науково-педагогічного складу кафедри із зазначенням дати, теми та місця проведення такого заняття.

показове – відкрите заняття, яке проводиться високодосвідченим викладачем з метою демонстрації передових методик викладання, використання новітніх освітніх технологій, в першу чергу, для молодих викладачів або ж для колег з інших навчальних закладів, які проходять курси підвищення кваліфікації. Показове заняття виступає як школа передового досвіду. Викладачеві, який проводить навчальне заняття, дозволяється вибір теми показового відкритого заняття. Перевагу рекомендовано надавати складним темам програми, які є важливими для здійснення міжпредметних зв'язків і потребують серйозних змін у методиці викладання у зв'язку з низьким рівнем засвоєння теми за результатами перевірки залишкових знань і т. ін.;

конкурсне – відкрите заняття, що проводиться викладачем кафедри, який претендує на присвоєння звання професора чи доцента або бере участь у конкурсі на заміщення вакантної посади. Особливістю конкурсних відкритих занять є те, що на них присутні не тільки члени кафедри, але й представники керівного складу факультету. При складанні графіка необхідно враховувати побажання викладачів, за якими залишається право вибору теми і дати відкритого заняття.

Заняття зараховується як відкрите лише за умови присутності на ньому не менше 2 членів кафедри, представника навчального відділу, представника навчально-методичного відділу. В іншому випадку проведене заняття кваліфікується як взаємовідвідування.

Остаточний графік відкритих занять затверджується на засіданні кафедри із занесенням його до протоколу. Форма графіка наведена в додатку 1. Після проведення відкритого заняття відбувається його обговорення на найближчому засіданні кафедри із занесенням результатів до протоколу. В окремих випадках допускається внесення змін до графіка. Наприклад, у разі хвороби викладача, термінового від'їзду тощо. Тоді відкрите заняття переноситься на інший термін, але жодному разі не відміняється. У разі необхідності інформація щодо проведення пробних і конкурсних занять оголошується окремо. Повідомлення про конкурсне відкрите заняття прийнято робити через оголошення, яке вивішується на дошці оголошень Університеті *не пізніше, як за тиждень до його проведення.*

Це необхідно зробити з метою реалізації принципу гласності та прозорості. Тож на пробних заняттях, окрім членів кафедри, повинні бути присутніми представники конкурсної комісії, а на конкурсних заняттях, крім того, - всі бажаючі. В обов'язковому порядку відкриті заняття проводять викладачі перед обранням за конкурсною основою (у зв'язку із закінченням строку роботи за договором, у зв'язку з обранням за конкурсом на займану та на іншу посаду).

Відкрите заняття – добровільний крок викладача (крім серії відкритих занять під час атестації за підсумками стажування викладача). І якщо викладач не погоджується давати таке заняття, то ніхто його не може примусити, але переконати викладача в необхідності поділитися своїм досвідом і можна, і потрібно. Крім того, слід пам'ятати, що відкриті заняття не повинні проводитися стихійно. Вони мають створювати систему вирішення провідних педагогічних проблем, над якими нині працює викладацький колектив.

Кафедра може ввести до графіка викладачів, за результатами проведення занять яких були надані негативні висновки, зроблені серйозні зауваження щодо виконання роботи або із низьким рейтингом за результатами опитування студентів. Зразок оголошення про конкурсне заняття наведено у додатку 2.

Відкриті заняття та взаємовідвідування проводяться відповідно до розкладу навчальних занять з метою обміну досвідом, надання допомоги викладачам в організації занять і методиці їх проведення.

II. Планування й проведення відкритого заняття

На початку навчального року (до 30 вересня) кафедрами складається графік проведення відкритих навчальних занять на рік. За один тиждень до проведення відкритого заняття запрошуються всі бажаючі. Для цього вивішуються оголошення про час, місце проведення заняття, яке має містити анотацію заняття із вказівкою теми.

В обов'язковому порядку на відкритому занятті повинні бути присутніми завідувач кафедри або його заступник (відповідальний з навчально-методичної роботи), представники навчального та навчально-методичного відділу, а також працівники, що мають стаж педагогічної роботи не менше трьох років.

Заняття вважається таким, що відбулося, якщо на ньому були присутні не менше трьох співробітників кафедри, враховуючи завідувача кафедри. Усі запрошені повинні бути тактовними, не втручатися в хід заняття, не висловлювати в присутності студентів свого ставлення до роботи педагога.

Запрошені повинні звернути увагу на те, як викладач досягає поставленої мети, за допомогою яких методичних прийомів і засобів навчання реалізує вимоги навчальної програми, які результати проведеного заняття.

III. Обговорення й аналіз відкритого навчального заняття

Безпосередньо після заняття проводиться його обговорення та складається протокол, у якому відзначаються позитивні сторони заняття, зауваження, пропозиції щодо вдосконалення методики навчання. Обговорення проводять, дотримуючись усталеної послідовності. У першу чергу слово надається викладачеві, який проводив відкрите заняття, для формулювання мети навчального заняття, обґрунтування вибору методів і прийомів, якості їх використання. Виступ викладача має допомогти присутнім зрозуміти його педагогічний задум, особливості застосовуваних ним методів і прийомів, що лежать в основі системи його роботи. Виступаючі повинні детально проаналізувати переваги та недоліки заняття, оцінити заняття з навчально-методичної точки зору, звернути увагу на досягнення поставлених цілей навчання, виховання й розвитку, на ефективність використання засобів мультимедіа, наочного приладдя, дидактичних матеріалів та ін. При обговоренні можна відзначити недоліки, помилки, допущені в організації й проведенні заняття, надати рекомендації щодо вдосконалення системи роботи.

Завершальне слово надається завідувачу кафедри. Підсумовуючи висловлені пропозиції та зауваження, називає те, що було непомічене присутніми, дає оцінку рівню наукової підготовки викладача, прийомам і методам, використаним на занятті, зазначає глибину розкриття поставленої мети відкритого навчального заняття.

Прикінцеве слово для виступу надається викладачеві, який проводив відкрите заняття. Він зазначає, з якими зауваженнями погоджується і що є дискусійним, обґрунтовує свою точку зору.

За результатами обговорення розробляються заходи щодо вдосконалення методики викладання.

IV. Критерії оцінювання педагогічної майстерності

Під час відвідування всіх видів занять звертають увагу на:

- відповідність змісту заняття (теми і питань, що розглядаються) робочій програмі дисципліни;
- наявність у викладача плану-конспекту заняття;
- форми роботи зі студентами (фронтальна, групова, індивідуальна);
- правильність добору викладачем матеріалу для заняття, науковість його викладу;
- зв'язок теорії з практикою (розкриття практичної значущості знань, використання знань на практиці);
- використання викладачем власних розробок з курсу;
- внутрішньопредметні й міжпредметні зв'язки;
- звернення до різних джерел інформації (зі списку основної та додаткової літератури), у тому числі до періодичних видань, наявних у бібліотеці ДонДУУ;

- застосування технічних засобів навчання та інформаційних технологій на занятті;
- використання наочного приладдя, дидактичного матеріалу;
- відповідність обраних методів змісту заняття, рівню підготовки студентів;
- ефективність застосовуваних методів і прийомів;
- використання інноваційних методів навчання;
- активізацію студентів на занятті, диференційний підхід у роботі з ними;
- організацію СРС (тема семінару, зазначення літератури та ін.);
- контроль рівня засвоєння знань студентами;
- підведення підсумків заняття;
- досягнення поставлених цілей;
- дисципліну й увагу аудиторії на занятті (концентрація та увага, характер питань, що ставлять студенти викладачеві тощо).

Крім загальних питань, характерних для всіх видів занять, при оцінці занять необхідно враховувати спеціальні критерії оцінювання лекційних, практичних і лабораторних занять.

Критерії оцінювання якості відкритої лекції – це зміст, методика, керівництво роботою студентів, лекторські дані, результативність лекції.

1. Зміст лекції.

Науковість, доказовість і аргументованість.

Інформативність (відповідність сучасному рівню розвитку науки).

Висвітлення історії питання та різних концепцій.

Використання прикладів, яскравих фактів з практики.

2. Методика читання лекцій.

Дотримання зовнішнього й внутрішнього регламенту занять (початок, кінець, розділи лекції).

Чітка структура лекції й логіка викладання.

Доступність роз'яснення нових термінів і понять.

Формулювання тез і висновків.

Використання прийомів закріплення: повторення, підведення підсумків наприкінці лекції.

3. Керівництво роботою студентів.

Акцентований виклад матеріалу лекції (виділення темпом, голосом, інтонацією, повторенням найбільш важливої інформації).

Надання пауз для запису, конспектування; завдання лектора – надати можливість студентам для осмисленого конспектування.

Організація зорового сприйняття матеріалу (запису на дошці, демонстрація ілюстративного матеріалу, використання інформаційних технологій).

Використання прийомів підтримки уваги (риторичні питання, жарти, ораторські прийоми).

Дозвіл ставити питання (коли та у якій формі).

Перегляд конспектів (під час лекції або на семінарських і практичних заняттях).

Контроль засвоєння змісту матеріалу.

Активізація мислення шляхом висування проблемних питань і розв'язку протиріч у ході лекції.

Підтримання дисципліни на лекції.

4. Лекторські дані.

Культура мовлення (дотримання норм наголосу, вимови, стиль викладу, адекватність матеріалу).

Дикторська майстерність (виразність, чіткість артикуляції, чутність на останніх партах).

Експресивність мови (емоційність, інтонаційне багатство, захопленість предметом).

Ораторське мистецтво (головний індикатор - формування інтересу в аудиторії).

Педагогічний такт (ставлення до студентів з повагою, неприпустимість образ, визнання своїх можливих помилок).

Уміння встановити контакт.

5. Результативність лекції.

Інформаційна цінність. Виховний аспект. Досягнення дидактичних цілей.

Критерії оцінювання якості практичного (семінарського) заняття.

1. Цілеспрямованість: постановка проблеми, зв'язок теорії з практикою, використання матеріалу в майбутній професійній діяльності.

2. Планування: виокремлення головних питань, наявність нових видань.

3. Організація семінару: вміння викликати та підтримати дискусію, конструктивний аналіз усіх відповідей та виступів, обговорення проблем.

4. Стиль проведення семінару: жвавий, з постановкою актуальних питань, викликаних дискусією, або млявий, що не стимулює думку, не викликає інтерес.

5. Відносини «викладач – студенти»: поважні, у міру вимогливі, байдужі, напружені та ін.

6. Керівництво групою: швидкий контакт зі студентами, впевнена поведінка в групі, розумна й рівна взаємодія зі студентами або, навпаки, підвищений тон, робота винятково з лідерами, байдуже ставлення до студентів.

7. Зауваження викладача: кваліфіковані, узагальнюючі чи без зауважень.

8. Студенти ведуть записи на семінарах: регулярно, рідко, не ведуть.

ДОДАТКИ**Додаток 1**Форма графіка відкритих занять¹

П.І.Б. викладача (посада)	Вид заняття	Назва і номер змістового модуля навчальної дисципліни	Дата проведення	Час	Аудиторія, корпус	Група

Завідувач кафедри

---

¹ Затверджується на засіданні кафедри із занесенням його до протоколу

Зразок оголошення про відкрите заняття**Оголошення**

17 травня 2017 року об 11:00 (3-тя пара) в аудиторії 501 відбудеться відкрите практичне заняття з дисципліни «Іноземна мова» доцента кафедри іноземних мов О. Б. Януша.

Заняття проводитиметься у групі ЕП-15.

Тема «Customers, Consumers and Clients».

Запрошуються усі охочі.